

Kuka kuuntelee köyhiä lapsiperheitä? –keskustelutilaisuuden muistio

15.5.2019 Tampere

Köyhyyskokemuksia

- Köyhyys eräänlainen elämäntapa, ikuinen pihistäminen
- Kriisin sattuessa kynnyks hakea apua, häpeä köyhyyden syistä
- Ei harrastusmahdollisuuksia. Kun pyykkikone hajoaa, se on rikki. Kun tarvitsee juhkakengät, lähdetään kysymään olisiko jollain lainata
- Kun tilanne kestänyt vuosia, sitä vain hyväksyy tietyt asiat, eikä edes oleta jotain saavansa
- Toisaalta positiivisuus ja usko asioiden järjestymiseen
- Suhteellinen köyhyys: mitä köyhä saa omistaa?
 - Koti, mutta ei rahaa ruokaan, laskujen maksamiseen tai lasten aamu- ja iltapäivähoitoon
 - Kun kuitenkin on auto, niin kaikki muu voi olla rempallaan, mutta onko sekään aina hyvä?
 - Vaikka eläisi säästeliäästi, 1000 euron peruspalkasta käteen jäävä 200-300 euroa ei riitä tukemaan esimerkiksi lasten harrastuksia tai muuta vapaa-ajan toimintaa
- Kokemus avun saannista
 - Seurakunnan nopea reagointi: lahjakortit
 - Ruokanyssä, päiväysruoka arkipäivää
 - Välillä pompotellaan paikasta toiseen, välillä apua saa helpommin
 - Vaatii paljon voimavaroja soitella moneen paikkaan
 - Joko palvelua on nopeasti saatavilla tai byrokratia on mahdoton, ilman aitoa kohtaamista avun vastaanottaminenkin vaikeampaa
 - Hyvä tukiverkosto auttaa, mutta ulkopuolisenkin avun toivoisi olevan paremmin saatavilla
- Suomi on kallis maa. Kun Suomessa menee kauppaan ja ostaa 50 eurolla, niin et saa juuri mitään. Hollannissa 50 eurolla saa kärkyt täyteen tavaraa. Suomi on kallis myös, kun vertaa Ruotsiin ja Norjaan.
- Vaikka kävi töissä, kesti kauan aikaa, että tilanne korjaantui siedettävään tasoon
- Lasten vaikea ymmärtää perheen köyhyyttä, ettei ole varaa samoihin asioihin kuin kavereilla
- Jo koulua valitessa perheet miettivät mihin kouluun heillä on varaa
- Lapsi joutunut keskeyttämään vuosia kestäneen harrastuksen, koska sen kustannukset liian kalliit perheelle
- Toivomus, että harrastukset tulisivat edullisemmiksi, jotta nuorten helpompi harrastaa. Hallituksen pitäisi ottaa asia hoitaakseen, mutta näin ei tule tapahtumaan

Lapsiperheiden palvelut hajallaan

- YK:n lastenoikeudet lapsiasiamiehen työn perusta
- 2018 Tampereen kaupungin köyhyysohjelmaan lapsiperheiden näkökulma
- Lapsiperheille tarjolla olevat palvelut hajallaan Tampereella, kaupungilla yhtä ja 3. sektorilla toista
 - Palveluiden koordinointi samaan paikkaan
 - Facebook: Tukea lapsiperheille Tampereella, sivuilla tietoa lapsiperheille suunnatuista palveluista, haasteena asiakaskunnan tavoittaminen
- Tampereen Kaupunkilähetys ry
 - Kimpassa-ryhmätoiminta keskustassa maanantaista perjantaihin
 - Kimpassa lähiötyö Koilliskeskuksessa ja Vuoreksen alueella, Tesomalla ja Kaukajärvellä
 - 2kk neuvolaryhmätoiminta: esittely
 - Vapaaehtoisten päivystämä Aamukorva tukee arjessa joka päivä klo 5-9
- Pelastakaa Lapset ry
 - Erityisen vaikeissa oloissa elävien lasten tukeminen, lasten oikeuksien edistäminen

- Tukihenkilötoiminta, sporttikummi, tukiperhetoiminta, lomakotitoiminta, lastensuojelun sijaishuollon perhehoito
- Lomakotitoiminta: köyhille lapsiperheille, joilla läheisverkosto pieni tai arkea kuormittamassa vaikea elämäntilanne
- Ensi sijassa perheille, joilla ei sosiaalitoimen asiakkuutta
- Eväitä elämälle -ohjelma: oppimateriaalitukea toisen asteen opintoihin, harrastustukea, mentorointitoimintaa yläkoululaisille ja 10-luokkalaisille
- Lisääntynyt taloudellisen avun tarve huomattu myös Pelastakaa Lapset ry:llä, tukihakemusten määrät lisääntyneet

-Tampereen evankelisluterilainen seurakunta

- Taloudellinen apu annetaan rahan sijasta ruokana: RuokaNysse (20 pysäkkiä, pysähtyy pysäkillä kerran kahdessa viikossa)
- Ruoka-apu haetaan diakoniatyöntekijän kautta, samalla ihminen kohdataan, keskustellaan tilanteesta ja asiakas ohjataan tarvittavan avun piiriin
- Kohtaaminen tärkeää, käytetään aikaa
- Diakoniarahaston tukikummi avustusanomukset harrastus- ja koulukustannuksiin
- Kriisitilanteet
- Retket, leirit, ryhmät

-Tampereen kaupungin palveluohjaus: nettisivuilla Pyydä apua -nappi, yhteydenotto 3 arkipäivän sisällä

-Tampereen kaupungin sosiaalipalveluiden palveluohjaajan kanssa lähdetään rakentamaan pakettia sen mukaan mitä lapsiperhe tarvitsee

- Asuminen, talous, vanhempien jaksaminen yleisimmät yhteydenoton syyt

-Palveluyhteydenottoja kaupungin palveluihin noin 1200/vuosi, yhteydenottojen määrä kasvava, nyt 4. vuosi

-Kaupungin palveluyhteydenotoista alle 10 % sellaisia mihin ei pystytty vastaamaan lainkaan

-Kaupungin palveluohjaaja kulkee asiakkaan matkassa niin kauan kuin tarve vaatii, pyrkii varmistamaan, että perheet ohjautuvat oikeaan paikkaan mahdollisimman nopeasti

-Kaupungin palvelut sabluunalähtöisiä, joku palanen aina puuttuu

-Pitääkö lapsiperheköyhyydestä olla huolissaan? Pitää olla ja asioihin pitää pyrkiä vaikuttamaan joka rintamalla

Köyhyys syvenee kriisitilanteissa

-Kun tilanne tulee nopeasti päälle, kasaantuu ja seuraukset vaikuttavat kauan, kriisiavun tarve on heti eikä kolmen päivän päästä

-Akuutissa tilanteessa, vaikka kyseessä väliaikainen notkahdus, suhteellinen köyhyys voi syventyä mahdottomaksi, venyä ja pitkittyä ja voi seurata paljon kärsimystä

-Laskut on samat, huomioitiin ne toimeentulotuessa tai ei

-Kriisitilanteissa toive henkilökohtaisesta ja tarpeen mukaisesta avusta

-Palvelujärjestelmässä henkilöitä, jotka eivät ota koppia asiakkaasta vs. ”vanhan liiton työntekijät”

-4-vuotiaan lapsen perheille osoitettu kysely: Tampereella joka kymmenes vastasi joutuvansa tinkimään ruuasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä rahanpuutteen vuoksi viimeisen vuoden aikana. Näistä 40 % ei ole kertonut tarpeestaan saada apua kenellekään

-Yksinhuoltajuus Helsinkiläisessä lähiössä

- Sossun tarkastukset, muuta apua ei saanut
- Ei saanut näyttää heikkoutta tai ettei pärjää, olisi tuonut esille äidin voimattomuuden ja tilanteen kaameuden
- Pelko lapsen huostaanotosta

-Lastenhoito

- Viime vuonna palvelusetelillä apua lastenhoitoon 10 tuntia kuukaudessa. Tänä vuonna ei mahdollisuutta palveluseteliin
- Kun tietää, että palvelut ovat olemassa, mutta raha ratkaisee. Itsellä ei ole rahaa ostaa
- Hyvä lähiverkosto, mutta ei jaksaisi heitä aina vaivata, toive että saisi helpommin apua muualtakin

-Maahanmuuttajaperheet

- Kulttuurierot: suomalaiset rohkeampia ja itsenäisempiä, maahanmuuttajaperheissä koti ja lapset on äidin velvollisuus
- Kotiapu 1-2 kertaa viikossa lasten ollessa pieniä ei ole riittävästi, mutta sekin auttaa
- Tarve erilaisille tukihenkilöille: esimerkiksi lasten läksyjen teossa 2-3 kertaa viikossa, tulkkaus, arjen asiat
- Suomi on palveluyhteiskunta, mutta palveluita ei tarjolla
- Ennen suomalaiset olivat mielellään perheystäviä maahanmuuttajien kanssa, mutta ei enää
- Ystäväksi maahanmuuttajaäidille (MLL): Miksi tarvitaan järjestö välittämään naapuriapua?
- On paljon perheitä, joilla ei ole mitään, mutta on paljon ihmisiä, jotka eivät halua mennä hakemaan apua, koska eivät halua tulla nähdyksi jonossa

-Tilapäiseen kotipalveluun oikeuttavan palvelusetelin suosio on suurta ja jouduttu tekemään rajoituksia siitä, kuinka paljon sitä voi kerrallaan myöntää

-Sosiaalihuoltolain mukaan palveluseteli oltava paremmin tarjolla

-Vaikea sanoa kuinka paljon lapsiperheitä jää palvelusetelin ulkopuolelle

-Virkamiesvelvollisuus pyrkii pysymään budjetissa. Setelin tarjoamiseen annetut määrärahat ylitetty, tarve suurempi kuin mihin pystytään vastaamaan

-Ei aina vain taloudellinen kysymys: Tampereen kaltaisessa muuttovoittoisessa kaupungissa on paljon perheitä, joilla ei ole tukiverkkoja kriisin sattuessa

-Nykyiset kunnan palvelut eivät olet tarpeeksi ketteriä, että palvelua pystyttäisiin tarjoamaan oikeaan aikaan

-Julkisten palveluiden rinnalle tarvittaisiin entistä vahvemmin seurakuntaa ja järjestöpuolta

-Järjestöpuolella ongelmana toiminnan rahoittaminen

-Vapaaehtoisten reservi tukemaan perheitä kriisitilanteissa?

Miten madaltaa leimaantumisen pelkoa?

-Ihmisten pitäisi pystyä sanomaan ääneen, että tarvitsee apua

-Lastensuojelun pelkoa on edelleen olemassa, vie aikansa sen kitkemiseksi

-Hope ry: tarjoaa apua materiaalista apua köyhillä perheille ja jos perhe tarvitsee kotipalvelua, he lähtevät perheen kanssa hakemaan sitä apua yhdessä

-Tampereen kaupunki: vanhemmuuden tuki, ensisynnyttäjille tarjotaan perhetyötä kotiin maksutta, jotta perheille jäisi tunne, että apua on tarjottu ja kohtaaminen toteutuisi, vaikka sitä ei ottaisi vastaan

-Lapsiperheiden aikuisten sosiaalipalvelut: kokeiluna aikuisten ohjaustyön yhdistäminen neuvolaan?

-Yleisempään käytäntöön tapa, että vanhempainyhdistys osallistuu koulun retkien kustannuksiin ja perheille maksu olisi vapaaehtoinen

Onko mikään viimeisen 30 vuoden aikana muuttunut?

-On ihmisryhmiä, joilla on mahdollisuus vaikuttaa voimakkaasti päätäjiin, mutta miksi sitä ei ole tapahtunut?

-2015 sosiaalihuoltolaki: perheen tuki ennen ongelmien kärjistymistä, mutta palveluita pystyttävä tarjoamaan aiemmin

-Tänä päivänä huostaanoton vaara, jos lapsen henki tai terveys ei ole uhattuna, on hyvin pieni

- 4% lapsista tarvitsee lastensuojelun rajuja toimenpiteitä ja nämä toimenpiteet ovat niitä, mitkä maksavat
- Nykytilanne johtuu vuosikymmenien politiikasta ja miten tehty valintoja
- Hyvinvointiyhteiskunnan perustamia tapoja, kuten tulonsiirto, ei enää käytetä
- 90-luvun lamasta vuoteen 2007 lapsiperheköyhyys kolminkertaistunut, 2007-2012 luvut samalla tasolla, kunnes 2012 lähtien jälleen nousut
- Ongelma: satsattu palveluihin ja nyt yhteiskunta paikkaa lisäpalveluilla sitä, kun tulosiirroilla ei ole saatu järkeviä tuloja lapsiperheille
- Kelan tutkija: ensin säästetty yhteiskunnan peruspalveluista, sitten kehitetään uusia palvelujärjestelmiä, vaikka perusta pitäisi korjata
- Lapsiperheasiat on ”pehmeää asiaa” ja siksi talouspoliittiset asiat menevät edelle
- Vaikuttavuustutkimus: Suomessa 60 000 syrjäytynyttä nuorta. Jos heistä 30 000 olisi koulutuksessa, säästettäisiin 10 miljardia euroa, millä saisi ilmaisen toisen asteen koulutuksen

Köyhän ääni päättäjien kuuluville?

- Pelastakaa Lapset ry tekee vahvaa vaikuttamistyötä päättäjien suuntaan, erityisesti lapsiperheköyhyyteen liittyvissä asioissa sekä toimii opiskelijajärjestöjen mukana ajamassa maksutonta toista astetta
- Lastensuojelun Keskusliitto, Ääni lapselle -kampanja: moni kansanedustajaehdokka sitoutui, hallitusneuvotteluissa mukana toistakymmentä nimeä hallitusohjelmaa tekemässä
- Hallitusohjelman sisältö ei auta kriisitilanteessa, mutta jos sitä kautta saisi pitkäkestoisempaa vaikutusta, minkä avulla nykyisen suunnan saisi käännettyä
- Hallitusneuvotteluissa moni järjestö lobbaamassa, välillinen vaikuttaminen
- Kuka kuuntelee köyhää? -verkoston toiminnan tärkeys siinä, että pyritään saamaan ihmisten oma ääni aidosti, ilman välittäjiä päättäjien kuuluville
- Kuka kuuntelee köyhää? -verkoston haasteena se, miten saamme erikoisasiantuntijat kertomaan oman äänensä, moni on arka tulemaan itse ja voi käyttää toista lähettiläänä
- Mietittävä keinoja, miten saada rohkaistua köyhiä tulemaan oman tarinansa kanssa esille sekä löytää niitä, jotka haluavat kuulla heitä